

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 498/2022
26.01.2023. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Јасмине Стаменковић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у правној ствари тужиоца ПД „Метропаркинг“ ДОО Београд, чији је пуномоћник Зоран Радовић, адвокат из ..., против туженог Градска Општина Младеновац, коју заступа Градско правобранилаштво Града Београда – Одељење у Младеновцу, по тужби ради утврђења – вредност спора 12.000.000,00 динара, по противтужби ради утврђења и накнаде штете – вредност спора 20.000.000,00 динара, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж бр.1039/20 од 03.11.2021. године, у седници одржаној дана 26.01.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ РЕВИЗИЈА тужиоца, па се **УКИДАЈУ** пресуда Привредног апелационог суда Пж бр.1039/20 од 03.11.2021. године и пресуда Привредног суда у Београду П бр.6083/17 од 10.12.2019. године и предмет враћа првостепеном суду на поновни поступак.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П бр.6083/17 од 10.12.2019. године, ставом 1. изреке одбијен је тужбени захтев да се утврди да је на снази и да производи правно дејство Уговор о поверавању делатности уређења и одржавања јавних паркиралишта ...-...-...-.../.../... од 01.11.2011. године са Анексом број 1 од 10.10.2012. године, Споразумом о правном лицу које испуњава обавезе из члана 15. и 16. Уговора од 22.09.2014. године и Анеском број 2 од 17.10.2014. године што је тужени дужан да призна и трпи. Ставом два изреке, усвојен је захтев противтужбе и утврђено да је исти уговор раскинут, са анексима и споразумом, и да почев од 22.11.2017. године не производи правно дејство. Ставом три изреке, одбијен је захтев противтужбе да се тужилац обавезе да туженом плати 20.000.000,00 динара са законском затезном каматом од подношења противтужбе. Ставом четири изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж бр.1039/20 од 03.11.2021. године, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и туженог и потврђена је првостепена пресуда Привредног суда у Београду. Одбијени су као неосновани захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Благовременом ревизијом тужени побија правноснажну другостепену пресуду у делу којим је одбијена жалба туженог и потврђена првостепена пресуда којом је одбијен захтев противтужбе за накнаду штете. Ревизију изјављује из свих законских разлога и предлаже да се у побијаном делу другостепена пресуда преиначи, усвоји жалба туженог и укине пресуда Привредног суда у Београду у ставу 3. и 4. те наложи ново вештачење у поступку, као и обавезивање тужиоца да туженом накнади трошкове поступка.

Благовременом ревизијом тужилац побија правноснажну другостепену пресуду у делу којим је одбијен тужбени захтев и усвојен захтев противтужбе. Ревизију изјављује због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је установио да су ревизије странака основане.

Према стању у списима предмет тужбеног захтева је утврђење да је на снази и да производи правно дејство Уговор о поверавању делатности уређења и одржавања јавних паркиралишта који је закључен између странака, са припадајућим анексима и споразумом. Предмет захтева противтужбе је утврђење да је исти уговор раскинут на основу одлуке ГО Младеновац почев од 22.11.2017. године и да не производи правно дејство, као и захтев за накнаду штете у износу од 20.000.000,00 динара.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да су странке закључиле Уговор о поверавању делатности уређења и одржавања јавних паркиралишта и да су овим уговором одредиле међусобна права и обавезе у вези са обављањем делатности уређења и одржавања јавних паркиралишта, а сагласно Одлуци о коришћењу, уређењу и одржавању јавних паркиралишта, јавних гаража на територији ГО Младеновац и начину поверавања ове делатности. Уговор је закључен у складу са Законом о комуналним делатностима. Чланом 15. Уговора установљена је обавеза тужиоца да општини плаћа накнаду у висини 10% од остварене продаје паркинг места, а чланом 16. да је тужилац у обавези да уплати 20% од свих наплаћених потраживања од свих доплатних карти које су настале до дана закључења уговора. Анексом 1 Уговора промењен је извршилац обавезе из основног уговора, па је Предузеће „Метропаркинг“ МЛЦ ДОО одређено за испуњење обавеза уплате накнаде у року од пет дана од дана пријема рачуна који се односи на таксу за коришћење простора за паркирање друмских, моторних и прикључних возила на уређеним обележеним местима. Чланом 3. Анекса уговорено је да је износ од 25% наплаћених потраживања предузеће дужно да уплати тромесечно на измењени рачун туженог. Споразумом о правном лицу које испуњава обавезе из члана 15. и 16. Уговора, констатовано је да је тужилац основао 08.11.2011. године привредно друштво „Метропаркинг МЛЦ“ са седиштем у Младеновцу као непосредног вршиоца делатности пружаоца услуга. ГО Младеновац је обавестила тужиоца о седници Скупштине ГО Младеновац, одржаној 19.10.2017. године на којој је утврђена испуњеност услова за раскид уговора. Као разлог раскида наведено је да су предузеће „Метропаркинг“ Београд и „Метропаркинг МЛЦ Београд“, у више наврата закључили уговоре о цесији са Предузећем „Direct factor“ ДОО Београд, те да су на тај начин заједно са уступљеним потраживањима извршили и уступање послова наплате комуналних услуга из поверених делатности, а што нису могли без сагласности Градске општине Младеновац која је у целости обављање

делатности уређења и одржавања јавног паркиралишта поверила тужиоцу у складу са закљученим уговором и законом.

Првостепени суд је одбио тужбени захтев за утврђење да је међусобно закључени уговор на снази и да производи правно дејство, а усвојио је захтев противтужбе и утврдио да је уговор раскинут почев од 22.11.2017. године. Одбио је захтев туженог за накнаду штете.

Првостепени суд налази да је постојао основан разлог за једнострани раскид уговора од стране туженог, с обзиром да је тужилац прекршио уговорну обавезу тако што је вршење комуналне делатности пренео на треће лице без сагласности надлежног органа тужене. Сматра да се ради о недозвољеном уступању потраживања у смислу члана 436. став 1. ЗОО, јер се ради о потраживању које се по својој природи противи преносу на другог, а нарочито имајући у виду процедуру закључења уговора о поверавању делатности најповољнијем понуђачу. Првостепени суд сматра да забрана уступања произлази и из члана 41. уговора, као и да из Споразума јасно произлази да је за сваки пренос права и обавеза из уговора морала постојати сагласност надлежног органа општине. Пренос наплате доспелих потраживања суштински представља пренос вршења комуналне делатности, јер вршење комуналне делатности обухвата и наплату за извршену комуналну делатност, односно комуналну услугу. Налази да тужени није био у обавези да тужиоцу остави накнадни примерени рок за испуњење обавезе и да је основано из његовог држања закључио да неће извршити уговорну обавезу. Првостепени суд одбија захтев за накнаду штете по противтужби као недоказан.

Другостепени суд прихвата становиште првостепеног суда да тужилац није могао без сагласности туженог поверити трећем лицу било какву наплату у вези са међусобно закљученим уговором, да је прекршио одредбу о забрани уступања уговора без сагласности надлежног органа општине и да није уважио примедбе туженог, због чега му је основано раскинут уговор. Прихвата и становиште првостепеног суда да је захтев противтужбе за накнаду штете неоснован, зато што није доказано постојање штете и њена висина, односно зато што у односу на овај захтев тужилац није пасивно легитимисан.

Врховни касациони суд не прихвата становиште нижестепених судова и налази да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Према члану 148. став 1. ЗОО, уговор ствара права и обавезе за уговорне стране. На страни сваког сауговарача може постојати једно или више права, потраживања, односно једна или више обавеза. Право или права једне уговорне стране су у корелацији са обавезом или обавезама друге.

Чланом 145. ЗОО је прописано да свака страна у двостраном уговору може, ако на то пристане друга страна, уступити уговор неком трећем лицу које тиме постаје носилац свих њених права и обавеза из тог уговора. Из ове одредбе произлази да уступање уговора подразумева промену једног сауговарача ступањем трећег лица на његово место. С обзиром на дејство уступања уговора и да треће лице постаје носилац свих права и свих обавеза из уговора, нужна је сагласност друге уговорне стране.

Осим уступања уговора, ЗОО уређује и пренос појединих, конкретних права и обавеза кроз институте уступања потраживања, односно преузимања дуга.

Члан 436. ЗОО, прописује да поверилац може уговором закљученим са трећим лицем, пренети на њега своје потраживање. За закључење уговора није потребна сагласност дужника.

Од ових општих правила, закон предвиђа изузетке. Један изузетак се односи на потраживање као предмет преноса, па се не може уступити потраживање чији је пренос забрањен законом (1), потраживање које је везано за личност повериоца (2), потраживање које се по својој природи противи преносу (3), као и ако су странке уговориле да се одређено потраживање не може пренети (4).

Од правила да за уступање потраживања није потребна сагласност, такође постоји изузетак. То је случај по коме су странке уговориле да се уступање може извршити само уз сагласност дужника. Ако сагласност није дата, уступање нема дејство према дужнику.

За одлуку да ли је уговор на снази или је раскинут тако што је раскинут једностраном изјавом, битна чињеница је да ли је тужилац прекршио уговор тиме што је сам тужилац, односно лице коме је поверио извршење обавеза из члана 15. и 16. Уговора, а поверено је сагласно уговору закљученом између парничних странака, трећем лицу уступио потраживање доспелих накнада према корисницима паркиралишта на наплату.

Врховни касациони суд не прихвата становиште нижестепених судова да се ради о потраживању које је по својој природи такво да се противи преносу на другог у смислу изузетка предвиђеног чланом 436. став 1. ЗОО. Пре свега, ради се о новчаном потраживању, а оно се по својој природи не противи преносу. Осима тога није прихватљив став нижестепених судова да је уступање доспелог новчаног потраживања према корисницима услуга паркирања, суштински уступање вршења комуналне делатности. У време закључења уговора између странака 2011. године, односно у време закључења Анекса 2012. године и Споразума и Анекса 2. 2014. године, на снази је био Закон о комуналним делатностима („Сл. гласник РС“, бр.78/2011) који је у члану 3. став 1. тачка 7. дефинисао да комуналну делатност из члана 2. овог закона која се односи на управљање јавним паркиралиштима представља стварање и одржавање услова за коришћење јавних саобраћајних површина и посебних простора одређених за паркирање моторних возила, као и уклањање и премештање паркираних возила и постављање уређаја којима се спречава одвожење возила по налогу надлежног органа.

То значи да контрола и наплата паркирања у то време нису сматрали саставним делом предметне комуналне делатности, те да се основано ревизијом тужиоца указује да је тек Законом о изменама и допунама Закона о комуналним делатностима објављеним у „Сл. гласнику РС“, бр.104/2016, (ступио на снагу 31.12.2016. године, а примењивао се од 01.01.2017. године), измењен овај члан. Измењен је члан 3. став 1. тачка 7. тако да гласи да је управљање јавним паркиралиштима услуга која, између осталог, обухвата организацију и вршење контроле и наплате паркирања. Зато се не може прихватити став нижестепених судова да уступање доспелог потраживања ради наплате од крајњих корисника, представља уступање вршења комуналне делатности супротно процедури закључења уговора ове врсте, у поступку у коме се врши избор

најповољнијег понуђача. То не може бити супротно ни члану 41. Уговора закљученог између странака. Овом одредбом је предвиђено да тужилац без сагласности туженог не може уступити уговор трећем лицу, а као што је наведено, уступање потраживања и уступање уговора имају различите правне последице.

Ни из садржине Споразума закљученог међу странкама 25.09.2014. године не произлази да су измењене одредбе основног уговора по којима би за сваки пренос појединачног права и појединачне обавезе из уговора морала постојати сагласност надлежног органа тужене општине. Никаве измене Анекса уговора из 2012. године којим је поверено, у складу са одредбама основног уговора, вршење обавеза из члана 15. и 16. основаном привредном друштву „Метро паркинг МЛЦ“, са седиштем у Младеновцу, нису предвиђене овим споразумом.

Осим тога, основано се ревизијом тужиоца указује да предметни уговор представља уговор на који се примењује и Закон о јавном приватном партнерству којим је у члану 54. прописано право јавног партнера да може једнострано раскинути јавни уговор у случајевима предвиђеним законом, уз обавезу да претходно писменим путем упозори приватног партнера о таквој својој намери и да му одреди примерени рок за отклањање разлога за раскид јавног уговора и за изјашњавање о тим разлозима. Одредба о остављању накнадног примереног рока садржана у посебном закону је императивне природе, па искључује примену општих правила Закона о облигационим односима о накнадном примереном року.

Имајући у виду да због погрешне примене материјалног права нису правилно утврђене све чињенице од којих зависи да ли су испуњени или нису испуњени услови за једнострано раскид уговора, а од тога зависи и основаност захтева за накнаду штете уколико је раскид био основан, на основу члана 414. ЗПП, одлучено је као у изреци овог решења, па ће у поновном поступку првостепени суд имајући у виду цитиране материјалноправне одредбе које дефинишу битне чињенице допунити утврђено чињенично стање у погледу горе наведеног као и ценити друге разлоге за раскид и донети нову, правилну и закониту одлуку о захтевима тужбе и противтужбе, те одлучити о трошковима спора.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић